

FIVA

The Worldwide Authority for Historic Vehicles

OKOLJEVARSTVENI VODNIK ZA STARODOBNA VOZILA

FIVA je mednarodna organizacija, ki združuje preko 60 nacionalnih zvez in klubov širom po svetu. Ustanovljena je bila leta 1966 z namenom, da vnaprej informira zakonodajna telesa po posameznih državah članicah in s tem zaščiti starodobna vozila pred omejitvami, ki bi lahko vplivale na uporabo teh vozil v javnem cestnem prometu.

Definicija starodobnega vozila:

FIVA definira starodobno vozilo kot cestno vozilo z lastnim mehanskim pogonom, staro najmanj 30 let, ki je zaščiten in vzdrževano v pravilnem zgodovinskem stanju; ki ni namenjeno vsakodnevni uporabi in kot takšno predstavlja del tehnične in kulturne dediščine. Starodobno vozilo predstavlja mobilno dediščino in tehnično zgodovino in zaradi tega dejstva ne more zagotavljati tehničnih standardov, ki se zahtevajo za moderno vozilo. Starodobna vozila nam razkrivajo tehnični razvoj vozil od nastanka pa do danes, obenem pa nas poučujejo o tehničnem in kulturnem pogledu na mobilnost. Za zaščito »premičnega muzeja na kolesih« pa je FIVA skupaj z lastniki starodobnih vozil zelo globoko vpletena v kompleksna vprašanja okoljske in termične zaščite in je pripravljena prevzeti to odgovorno nalogo.

Položaj starodobnega vozila v današnjem okolju

Starodobna vozila se uporabljajo mnogo manj pogosto in bolj obzirno kot moderna vozila, vozijo na kratkih razdaljah in zato porabijo manjši delež goriva in sorazmerno manj onesnažujejo okolje. Izogibajo se vožnjam ob prometnih konicah in zato niso povzročitelji zastojev na cestah.

Cilj okoljevarstvenega vodnika

Vodnik, ki so ga izdelali člani FIVE, ponuja usmeritve in pozitivne ukrepe za zaščito okolja ter nudi praktično pomoč v okolju prijazni uporabi starodobnih vozil.

Okoljske značilnosti starodobnih vozil

Starodobniki niso del problemov, ki jih povzročajo masovni promet

Glavne teme v diskusijah pri opredelitvi sredstev za izboljšanje vodenja prometa so promocija »čistejših« vozil kot skupno dobro. To velja zlasti za urbane sredine, kjer se pojavljajo problemi nakopičenosti in emisij CO₂ ter majhnih delcev v ozračje. FIVA te probleme zelo dobro razume.

V nekaterih debatah so starejša vozila označena kot glavni »krivec« za problem onesnaževanja. Rezultat

takšnih politik naj bi bila odstranitev starodobnikov iz urbanih sredin oziroma omejitev vožnje s temi vozili v gosto naseljenih območjih, da bi se s tem izboljšala kvaliteta zraka v centrih mest.

Pri tem ni bilo upoštevano, da starodobna vozila niso primerljiva z rabljenimi in iztrošenimi množičnimi vozili; starodobniki so posebejni v pogledu tehničnih rešitev in v načinu uporabe.

Starodobna vozila in vsakodnevno uporabljana vozila niso ista stvar

Najpomembnejša karakteristika za starodobno vozilo je njegova starost, ki mora biti najmanj 30 let. Zardi tega pogoja ne spadajo več med redno uporabljana vozila, ampak se ohranjajo iz različnih razlogov, ne le kot prevozno sredstvo med točkama A in B.

Razlogi za ohranjanje in vzdrževanje starodobnih vozil z veliko truda in vlaganji so lahko različni. Obstajajo lahko nostalgični, zgodovinski, tehnični, zbirateljski ali samo naložbeni razlog. Vsi našteti razlogi pa imajo skupni cilj, da se ohrani del tehnične in kulturne dediščine.

Starodobna vozila so v dobrem stanju

Starodobna vozila so v splošnem dobro vzdrževana in njihovi lastniki nedvomno posvečajo svojim konjičkom veliko pozornost. To pomeni, da posvečajo svoj čas, denar in energijo zaščiti in vzdrževanju njihovih mehanskih delov.

Dejstva s številkami

Število starodobnih vozil

Zaradi majhnega števila starodobnikov je njihov skupni vpliv na okolje zelo majhen. Celovita raziskava, ki jo je FIVA izvedla v letih 2005/6 je pokazala, da je sorazmerni delež osebnih vozil v prometu, ki so starejša od 25 let, samo 0,8% in od tega je samo 0,07% teh vozil, ki potujejo v prometu glede na sodobna vozila. Zaradi uvedbe 30-letne meje za starodobna vozila s strani FIVA pa je mogoče domnevati, da so te številke še občutno nižje.

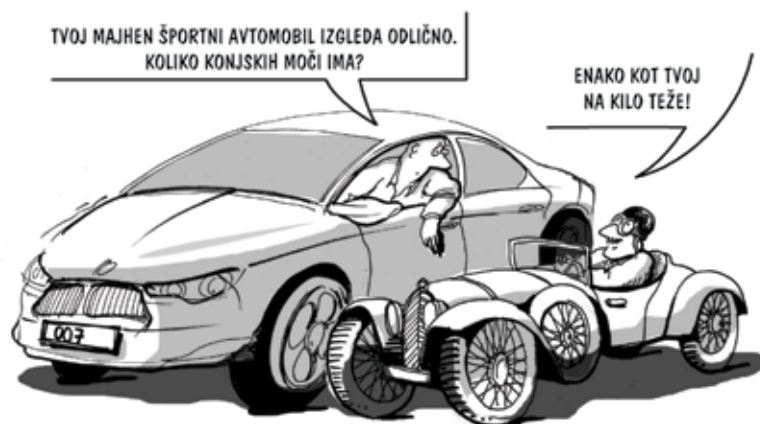
Lastniki uporabljajo svoje starodobnike v glavnem za prosti čas in kar je najpomembnejše, zelo redko so z njimi udeleženi v urbanih sredinah ob prometnih konicah.

Poleg tega se starodobna vozila hranijo dodatno ob sodobnem vozilu, ki služi redni potrebi osebnih prevozov.

Tehnične karakteristike

Očitno je, da starodobna vozila ne dosegajo sodobnih standardov glede emisij v okolje. Starodobna tehnologija ni primerljiva s sodobno, čeprav je bil koncept hibridnih sistemov, ki veljajo danes za najsodobnejše, izumljen že pred desetletji. Vseeno pa obstajajo pozitivni vidiki pri starodobnikih predvsem pri porabi goriva:

- Starodobniki so lažji:
Za primer, luksuzna limuzina iz 60-tih, Jaguar MK2 je za 400 kg lažji kot primerljiv sodobni Jaguar XF; ali: pogonski agregat modernega MINI-ja mora povleči 1100 kg teže, njegov predhodnik iz leta 1959 pa je tehtal manj kot 700 kg – kar pomeni, da poraba goriva ni ključni dejavnik pri starodobnem vozilu.
- Moč in maksimalna hitrost sta v splošnem nižji pri starodobnih vozilih:
Citroen 2CV – »Spaček« je zagledal luč sveta leta 1949 s pogonskim agregatom vsega 9hp. Eden najuspešnejših avtomobilov v zgodovini avtomobilizma, Volkswagen, »hrošč«, je na koncu razvojne poti le s težavo dosegel 140km/h največje hitrosti. Celo višji razred športnega avtomobila koncem 50-tih let –Austin Healey je imel pogonski agregat z močjo vsega 130 hp. Avto zgornjega srednjega razreda iz leta 1971 – BMW 2002ti je zmožal »skromnih« 120 hp. Do začetka sedemdesetih let je veljal za »pravik« športni avtomobil, ki je zmožal največjo hitrost 160 km/h, kot na primer Porsche 356, ki je porabil okrog 10 litrov goriva na 100 prevoženih kilometrov.
- Starodobna vozila nimajo naprav za uporabo modernih goriv:
Naprave kot so servo ojačevalnik krmilnega mehanizma, klimatska naprava, električno krmiljenje odpiranja stekel, nastavljanje sedežev, so zelo redke na starodobnih vozilih. Zaradi tega je vožnja s starimi vozili privlačnejša, obenem pa tudi bolj varčna.

Socialno ekonomska dejstva

Starodobniško gibanje ima zelo pomemben socialno ekonomski vpliv. Spremljevalna študija, ki jo je izvedla FIVA v letu 2005/6 kaže, da je bil samo v Evropski uniji ustvarjen dohodek 16 bilijonov Evro. Ta dohodek je bil porabljen za izključno okolju prijazne aktivnosti,

največji delež v zvezi s starodobniki so ustvarila majhna podjetja s skupno 50.000 zaposlenimi. Ob restavriranju, vzdrževanju in trženju starodobnih vozil, je bil večinski delež prihodka ustvarjen v aktivnostih za prosti čas in turizem, ob tem ne smemo zanemariti starodobniških publikacij in klubskih glasil. Klubske aktivnosti združujejo entuzijaste iz različnih držav in prispevajo k spoznavanju in druženju ljubiteljev strodobnikov na prijateljski osnovi. Klubi organizirajo številne družabne aktivnosti, kar pomeni, da je starodobniško gibanje »okolju zelo prijazna zadeva«.

Vzdrževanje v korist okolja

Vozite ga vsaj enkrat na 3 mesece

Redna vožnja je pomembna za ohranjanje mehanskih delov vozila pri življenju, obenem pa ohranja starodobno vozilo v okolju najčistejšem stanju. To preprečuje nepravilnosti in notranje korozije ter vzpodbuja mazanje motorja, menjalnika, prenosnega mehanizma in kolesnih ležajev.

Pri tem je pomembno, da vozilo doseže pravilno delovno temperaturo izven garaže – pri cestni vožnji, na razdalji vsaj 30km in pri zadovoljivi hitrosti.

Segrevanje vozila v prostem teku ni primerno, saj povzroča prekomerno onesnaženje okolja, obenem pa škoduje pogonskemu agregatu. Boljše je torej obremeniti motor in ostale pogonske dele, da čimprej dosežejo delovno temperaturo. Če boste to izvajali vsake tri mesece, vam bosta vozilo okolje hvaležna. Obraba pogonskega agregata bo minimalna, tesnila in segnerjevi obročki pa bodo tesnili in izpusti iz vozila in s tem vpliv na okolje bo minimalen.

V kolikor boste prezimili vaše vozilo v garaži, ga je potrebno dvigniti na podstavke in s tem razbremeniti pnevmatike, iz vozila je potrebno odstraniti baterijo in odviti vžigalne svečke. Priporočamo permanentno polnjenje baterije z impulznim polnilcem.

Bodite pozorni na sistem dovajanja goriva in vžiga

Do konca 80-tih let prejšnjega stoletja so bili uplinjači običajni napajalni element za bencinske pogonske agregate. Predstavljajo »pljuča« zavečin starodobnih vozil in so torej njihov najpomembnejši del. Če ste v stanju in vzdržujete vozilo sami, zagotovite pravilno nastavitve in tesnjenje pogonskega agregata vsaj enkrat pred sezono, ne glede na to, koliko ste pred

tem uporabljali vozilo. Pravilno nastavljen uplinjač vam bo zagotavljal užitek v vožnji, izpušni plini iz vozila pa bodo minimalno onesnaževali okolico.

Če je vaše vozilo opremljeno z napravo za vbrizg goriva, je zelo priporočljiv vsakoletni pregled pravilnosti delovanja tega sistema.

Občasni pregled nastavitve vžigalnega sistema in pregled vžigalnih svečk in barve vžigalnih kontaktov: svetlo rjava barva le-teh pomeni, da dobiva vaš agregat pravilno mešanico goriva in zraka..

Bleda barva vrhov svečk pomeni preverno mešanico goriva in zraka, posledica je lahko pregrevanje agregata ali celo stopitev bata, prebogata mešanica pa pomeni črno barvo svečk, saj v izpuhu, izgubo moči agregata in večjo porabo goriva.

Opazujte izpuh vašega vozila

Modri dim iz izpušne cevi pomeni slabo tesnost batnih obročkov ali preveliko zračnost vodil ventilov, to je znak, da bo v kratkem potrebno popravilo pogonskega agregata. Bel izpuh pomeni vdor vode v zgorevalni prostor – izrabljeno tesnilo glave ali počen blok pa pomeni neposredno nevarnost za vaš agregat.

Preverjanje pritiska v pnevmatikah

Prenizek pritisk v pnevmatikah ne pomeni samo zmanjšanje varnosti vožnje, ampak izredno povečuje porabo goriva. Nepravilen pritisk v pnevmatikah lahko povzroči do 4% povečanje porabe goriva. Posebno pri radialnih pnevmatikah naj bo pritisk najvišji predpisan, s tem bo volan »lažji« in vozne lastnosti ne bodo poslabšane.

Čista vozila, čisto okolje

Čistoča odpravlja težave

Povsem razumljivo je, da se z umazanim vozilom ne boste odpravili na cesto ali se udeležili srečanja s starodobnimi vozili, saj je urejeno in čisto vozilo kompliment za voznika oz. lastnika. Vseeno pa nista samo zunanost in notranost vozila potrebna pozornosti.

Pomembno je pogledati pod pokrov motorja in pregledati agregat in ostale sestavne dele, ki bi lahko izpuščali olje ali druge tekočine. Najenostavnejša metoda za ugotavljanje tesnosti posameznih sklopov je, da s platneno krpo obrišemo ostanek umazanije na sumljivih delih in nato po opravljenem potovanju oz. daljši vožnji opazujemo morebitni izliv olja ali ostalih tekočin iz delov vozila. S to enostavno metodo lahko locirate in ugotovite pozicijo, kjer zaradi slabe tesnosti iztekajo tekočine.

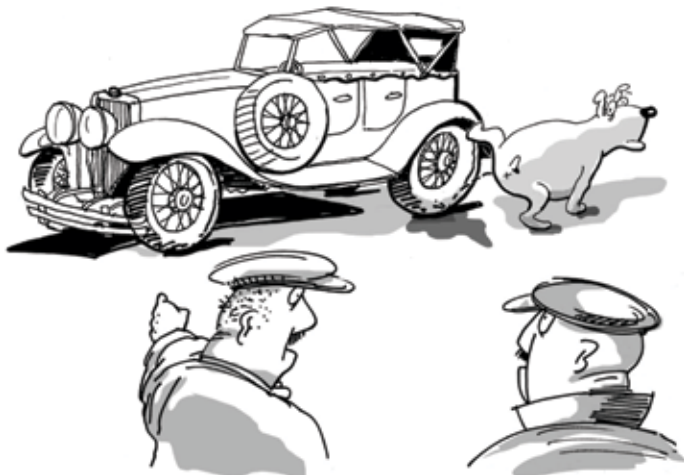
Preprečitev izteka olja

Enostavno rečeno, težje storjeno! Posebno pri starih tipih motorja, menjalnikih in pogonskih oseh se to pogosto dogaja, ker takrat še niso poznali in uporabljali Segnerjevih obročkov.

Pri pravilno vzdrževanih vozilih in v mirovanju, nekaj kapljic olja pač spolzi na tla, najbolj pa pomaga uporaba platnene krpe in vedno znova brisanje in čiščenje delov, kjer je prisotna maščoba in ostale primesi.

Nastavite podstavek za olje pod vozilo

Posebno na srečanjih s starodobniki je pomembna uporaba zaščitnih podstavkov za olje pod vozila, saj so v nasprotnem primeru zelo opazni madeži na tleh, ko se vozila umaknejo s parkirnih prostorov. Odgovoren organizator srečanja, ki je v dobrih odnosih z mestno upravo in sponzorji, bo priskrbel podstavke iz trde lepenke dimenzij 50 X 120 cm, ki bodo podstavljeni pod avtomobile in primerno manjši pod motorna kolesa.

FIVA PRIPOROČA UPORABO
ZAŠČITNEGA PODSTAVKA POD VOZILOM...

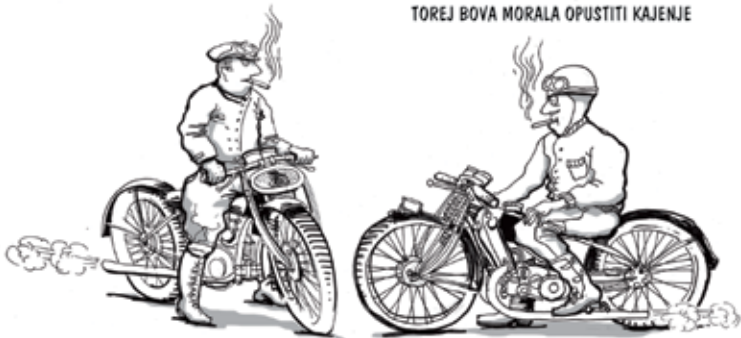
KAJ PA GLEDE PODSTAVKA ZA PSA?

Odgovorni vozniki starodobnikov bodo zaščitne podloge vvrstili v standardno opremo vozil.

V trgovinah z gradbenim materialom se lahko kupijo podstavki iz klobučevine, ki jih uporabljajo pleskarji in zidarji za zaščito tal. Podloge se lahko zvijejo v klobčič, vstavijo v PVC vrečke in v omejenem prtljažnem prostoru vašega starodobnika zavzamejo minimalno prostora. Pri podstavitvi teh klobučevinastih podstavkov pa uporabite dva kosa lesa za utež proti vetru, to vas bo oznanjalo kot »okoljevarstveno osveženega voznika«.

GLEDE VAROVANJA
OKOLJA NISVA NAJBOLJŠA...

V REDU,
TOREJ BOVA MORALA OPUSTITI KAJENJE

Med vožnjo spoštujte ostale udeležence

Zmanjšajte hrup vašega vozila

Iz znanih tehničnih razlogov je nivo hrupa iz izpušne cevi in ostalih mehanskih sklopov višji pri starodobnikih kot pri novodobnih vozilih.

Odgovorni vozniki upoštevajo, da je prisoten hrup med vožnjo v skladu z originalnimi tehničnimi

karakteristikami vozila in ne bodo povzročali nepotrebnega vznemirjanja okolice.

Hitrostne aktivnosti prihranite za dirkališče

Voziti športni avtomobil še ne pomeni biti znani dirkač Nuvolari, še posebej, če niste na dirki ali na hitrostnem tekmovanju. Zavedajte se, da zvok iz izpušne cevi, ki je vam v veselje, lahko povzroča vznemirjenje ostalim, ki jih ta hrup moti.

Prestavitev v višjo prestavo in s tem znižanje vrtljajev pogonske gredi agregata še ne pomeni, da je vaš izgled manj športen. Velja si zapomniti, da pravi športnik upošteva korekten odnos do ostalih v vseh pogojih – kot je to počel Nuvolari.

Vožnja v koloni

Takšna vožnja je priporočljiva na srečanjih ne le zaradi varnosti, ampak tudi zaradi okoljskih razlogov. Upoštevajte varnostno razdaljo med vašim in ostalimi udeleženi vozili, izogibajte se blokadi prostora in poti pri zbiranju, na vmesnih in kontrolnih postajališčih. Izogibajte se nadlegovanju ostalih udeležencev na srečanju in v prometu, zagotovite jim prostor pri prehitevanju in ne povzročajte gneče.

Ustrezne pnevmatike

Na športnih avtomobilih 50-tih let, tudi na nekaterih predvojnih vozilih, se pogosto uporabljajo širše pnevmatike in z nižjim profilom. Izgled vozila in stabilnost vozila na cesti sta najbrž ugodnejša. Pred uporabo tovrstnih pnevmatik pa je potreben razmislek. Pomemben vidik je klasifikacija vozila glede originalnosti, naslednji pa je ogrožanje varnosti in povečanje porabe goriva. Nizkopresečne pnevmatike povzročajo zmanjšanje končne hitrosti zaradi poslabšanja aerodinamičnega vpliva na vozilo, povečanje oprijemljivosti na cestišču pa lahko povzroči preobremenitve na podvozju, poveča obrabo na obesnih delih, kolesnih ležajih in vzmetnih delih. Posledice so lahko draga popravila in posledično je lahko ogrožena tudi varnost zaradi prekomerne porabe goriva.

Predlagamo, da izberete sprejemljiv kompromis med željo po »modernejšem« športnem izgledu in ohranitvijo originalnosti, varnosti in varčno porabo goriva vozila.

**Vozite varno.
Vozite odgovorno.
Ohranjajte našo tehnično dediščino.
Spoštujte okolje.**

Vir: FIVA Legislation Commission E-01, 2010-00
Vladimir Perkič